

Det Kongelige Kunnskapsdepartement
v/Universitets- og høyskoleavdelingen
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

20. desember, 2012

Hørings svar fra Dysleksi Norge: Forslag til endringer i opplæringslov og privatskolelov - Spesialundervisning og psykososialt miljø

INNLEDNING

Siden innføringen av Kunnskapsløftet er det gitt tydelige politiske signaler om at behovet for spesialundervisning skal reduseres ved at man styrker det ordinære opplæringstilbudet. Det er vi i Dysleksi Norge helt enig i. Det er ikke sånn at alle elever med dysleksi trenger spesialundervisning. Det er allikevel en viktig ting å merke seg: **Det er fortsatt sånn at mange rettigheter knytter seg oppimot opplæringslovens kapittel 5 om spesialundervisning.**

Først og fremst er retten til utredning for dysleksi eller dyskalkuli noe du kan kreve som et ledd i den totale vurderingen av behovet for spesialundervisning. Du kan ikke etter loven kreve "å utredes for lærevansker" du kan kreve "at skolen gjer dei undersøkingar som er nødvendige for å finne ut om eleven treng spesialundervisning".

Øvrige rettigheter i Opplæringsloven og Folketrygdloven forutsetter verken en spesiell diagnose eller et enkeltvedtak om spesialundervisning. Men – de forutsetter at vanskeomfanget og opplæringsbehovet er kartlagt av en sakkyndig instans. Dette gjelder bl.a. retten til hjelpemidler, fritak for vurdering i sidemål, tilrettelagt eksamen osv. Å utsette å vurdere en elevs behov for spesialundervisning betyr derfor å utsette utredning, hjelpemidler, evt fritak for sidemål osv – fordi rettigheten knytter seg til kap. 5 om spesialundervisning.

Vi i Dysleksi Norge mener at disse rettighetene må bli selvstendige rettigheter i Opplæringsloven uavhengig av kap 5 dersom intensjonen om tilpasset opplæring og tidlig innats skal bli en realitet.

For å lykkes i å gi tidlig innsats og god tilpasset opplæring må elevene raskt vurderes for sine lærevansker gjennom diagnostiske utredninger. Å utsette den prosessen vil få motsatt virkning enn hva intensjonene er.

PLIKT TIL Å VURDERE UTBYTTET AV OPPLÆRINGEN FØR VEDTAK OM SPESIALUNDERVISNING

Ovennevnte vurdering gjør at vi stiller oss skeptiske til forslaget om at skolene plikter å vurdere utbyttet av opplæringen før vedtak om spesialundervisning. En slik bestemmelse vil etter vår vurdering innebære at man venter med å utrede eleven for dysleksi før skolen har vurdert utbyttet. Disse to prosessene skule utmerket gå an å gjøres parallelt i tid.

Vi opplever ofte at foreldre møter en "vent å se" holdning fra skolen, når de ber om utredning. Denne er begrunnet i at skolen mener de gjør nok. I slike tilfeller er det en svært viktig rettssikkerhetsgaranti at foreldre kan kreve at skolen gjør nødvendige tiltak, herunder henvise til PPT.

Vi mener at forslaget inneholder en motsetning i at foreldre fortsatt skal kunne kreve at nødvendige undersøkelser gjøres **samtidig** som at skolen plikter å gjøre en vurdering **FØR** denne prosessen starter. Dette vil etter vår vurdering før til et rettstap fordi skolen nå med loven i hånd kan nekte å henvise til PPT før de har gjort sine vurderinger. Vi står i fare for at "vent-og-se" holdningen får ytterligere rotfeste og at elevene mister en av de viktigste prosessuelle rettigheter i opplæringsloven.

Dysleksi Norge ønsker

Dysleksi Norge ønsker derfor å poengtere betydningen av at foresatte og elever fortsatt må ha en eksplisitt rett til utredning for dysleksi/dyskalkuli hos PP-tjenesten uavhengig av skolens initiativ til kartlegging og tilpasset opplæring.

En kan tenke seg at retten til utredning for lærevansker og vurdering for tiltak blir en selvstendig rettighet og ikke knyttes til retten til spesialundervisning. Dysleksi Norge mener at PP-tjenesten må kobles inn og gjøre faglige vurderinger av alle elever som sliter: ikke bare i de tilfeller der man vurderer spesialundervisning. Dette har vært praksis til nå, men vi ser at det er i endring.

Skolene besitter ofte ikke den kompetansen som PPT gjør. Vi frykter at dette forslaget vil føre til en distanse mellom PPT og skolen, og distansen mellom de elevene som akkurat ikke sliter nok til å behøve spesialundervisning og de fagpersonene som besitter rett kompetanse til å hjelpe dem.

Dysleksi Norge mener at PPTs rolle må være å gi bistand som kommer alle elever med særlige behov til gode. Både de med rett til spesialundervisning og de som mottar tilpasset opplæring.

HALVÅRSRAPPORT OM SPESIALUNDERVISNING OMGJØRES TIL EN ÅRLIG RAPPORT

Dysleksi Norge går imot forslaget om å omgjøre halvårsrapporten om spesialundervisning til en årlig rapport. Halvårsrapporten er en av mange rapporteringskrav lærere må forholde seg til og vi har forståelse for at lærere ønsker å tilbringe mer tid i klasserommet. Vi er allikevel av den klare oppfatning at halvårsrapporten er et helt nødvendig verktøy for å sikre elevenes faglige progresjonen og muligheten til å justere/tilpasse tilbudet underveis og på den måten forsikre seg om at eleven til enhver tid har et tilfredsstillende utbytte av spesialundervisningen. Ikke minst er halvårsrapporten svært viktig for foresatte og foresattes involvering og således et viktig bidrag i skole-hjem samarbeidet.

Den generelle underveisvurderingen som gjelder for alle elever er ikke god nok til å evaluere opplæringen til elever med særskilte behov. Elever som får spesialundervisninger etter § 5.1 i opplæringsloven er de mest sårbare elevene i skolen.

Vår erfaring er at spesialundervisningen ikke alltid har den tilsiktede måloppnåelse. Derfor er det så viktig at man evaluerer disse ekstraordinære tiltakene nøye, for å sikre at de har ønsket effekt. I motsatt fall er et år altfor lenge å vente på å justere tiltakene. Eleven vil da bli hengende enda lenger etter og det kan bli svært vanskelig å ta dette igjen. Det er sånn vi får høy frafallstatistikk.

Tidlig innsats må forstås som inngripen på et tidlig tidspunkt i et barns liv, men også som å reagere umiddelbart når en elevs læringsutvikling stagnerer eller stopper helt opp. I dette ligger det årvåkenhet ovenfor tiltak og om de har den tilsiktede effekt. Det er nettopp dette som er poenget med halvårsevalueringen og det er tris at den foreslås fjernet.

Vi tror at å fjerne denne ikke vil frigjøre tid til god pedagogikk, det vil fungere som en hvilepute for lærere som ikke makter å gi elevene et adekvat læringsutbytte.

ERSTATNINGSBESTEMMELSE MED DELT BEVISBYRDE I OPPLÆRINGSLOVENS KAP. 9 A

Dysleksi Norge er glad for at elevenes rettssikkerhet i mobbesaker styrkes. Mange elever som henger etter i skolearbeidet blir stemplet som evnesvake. Når elever konsekvent holdes nede gjør det langsiktig skade på deres evne til å prestere i skolesammenheng. Det sies at det tar 10 minutter å knekke et barn selvbylde – og 10 år å bygge den opp igjen.

Når det gjelder mobbesaker har elevers rettsikkerhet vært mangelfull. Mangelfull i den forstand at de selv har måttet bevise den urett de er utsatt for. Det gjør ikke bare styrkeforholdet skjevt – det fører sannsynligvis til at mange lar være å stå løpet ut. Det blir rett og slett for tungt.

Dysleksi Norge er støtter derfor forslaget om en erstatningsbestemmelse med delt bevisbyrde i Opplæringslovens kap. 9A.

FORELDELSESFRIST FOR STRAFFESAKER I OPPLÆRINGSLOVEN KAP. 9 A

Dysleksi Norge støtter forslaget.

BESTEMMELSE OM PERSONALE I SKOLEN SOM IKKE ER ANSATT I UNDERVISNINGSSILLING OG SOM SKAL HJELPE TIL I OPPLÆRINGEN.

Departementet foreslår å innføre en bestemmelse i opplæringsloven som presiserer vilkårene for bruk av assistenter i opplæringen. Formålet med lovforslaget er å klargjøre reglene som gjelder for bruk av personale som ikke er lærere, for å unngå at disse brukes på feil måte i opplæringen og for å sikre at de får adekvat veiledning. Dette er særlig viktig fordi omfanget av bruk av tilsatte som er med undervisningspersonalet i undervisningen, ser ut til å øke. Dysleksi Norge er enige i behovet for å klargjøre bruk av assistenter i opplæringen. Vi mener at følgende må tas hensyn til i presiseringen

- Assistenten må gis muligheten til å opparbeide seg kunnskap om det spesifikke vanskeområdet til eleven han eller hun skal hjelpe.
- Assistenten må ha kunnskap om de mest brukte kompensierende hjelpemidlene for elever med lese-, skrive- og mattevansker.
- Assistenten må være personlig egnet til å avhjelpe elever med lærevansker.
- Foresatte/eleven må gis muligheten til å klage på opplæringen dersom assistentens mangel på erfaring/utdanningsbakgrunn virker negativt på elevens læringsutbytte. I enkelte tilfeller må elven/foresatte etter en faglig vurdering kunne kreve at opplæringen gjennomføres av en fagkvalifisert person.

Vennlig hilsen

Dysleksi Norge

v/ Fungerende generalsekretær Caroline Solem